

, putant esse, vel norunt, Episcoporum catholicorum auctoritate, & maxime sanctitatis tuæ, quam apud eum esse majoris ponderis non dubitamus, & c. Librum Innocentius legit, & eum à quovis damnandum, atque calcandum Africanis Episcopis respondit apud Coustantium l. e. col. 903. Leo I. Priscillianistarum libros non modo legi vetuit, sed etiam flammis tradi voluit ep. 15. t. 2. opp. p. 694. ed. Ballerin. Ven. Plura quoque hæreticorum opera jussu Gelasii I. apud Anastasium Bibliothec. in Gelas. t. 1. p. 167. n. 2. ed. Romæ 1724., & Symmachi apud eundem in Symmach. n. 5. p. 175. incendio conflagrarunt. Similia habes apud Gregorium M. l. 6. ep. 66. opp. t. 2. col. 842. ed. Paris. 1705., quem in locum Monachi, & Congregatione S. Mauri rectissime adnotarunt, "agnoscendum esse scilicet in Romanis Pontificibus libros aliquos prohibendi potestatem, & consuetudinem, cui parere te- nebantur etiam orientalis Ecclesiæ alumni Constantinopolitano Patriarchæ, aut alteri alioqui subditi." Huc etiam spectat Concilium Turonense an. 567. can. 20. apud Labbæum t. 6. Concil. col. 541., cujus hæc verba sunt: "Et quorum auctoritas valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica aut semper intromisit, aut apocryfos fecit? & Patres nostri hoc semper custodierunt, quod, eorum præcepit auctoritas." Adde curam & sollicitudinem, quam semper præstantissimi, sanctissimique viri habuerunt, ut eorum scripta Summi Pontificis judicio probarentur. Dionysius Alexandrinus ad Dionysium alterum Summum Pontificem libros quatuor misit, ut ipse judicaret, num ejus resta esset de Trinitate fides, de quo aliqui dubitabant. Libros item quatuor contra duas Pelagianorum litteras ad Bonifacium P. misit Augustinus significans, sese ea scripta mittere "non tam discenda, quam examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda. Augustinus opp. tom. 10. col. 433. ed. Venet. 1733. De Casario Arelatensi scribit Gennadius de Script. eccles. c. 86. in t. 2. opp. S. Hieron. ed. Veron. col. 984., "quod ipse de gratia quoque, & libero arbitrio edidit testimonia Divinarum, Scripturarum, & Sanctorum Patrum judiciis munita. . . . Quod opus etiam Papa Felix per suam epistolam roboravit, & in latius promulgavit." Ipse Gennadius c. 99. & 100. ibid. col. 989. & 990. testatur, suum se de fide librum Gelasii P. judicio subjecisse, eundemque Gelasium Honorati Massiliensis scripta approbasse. Sunt etiam Nicolai I. Pontificis celebres responsiones ad consult. Bulgarorum, atque in his n. 103. apud Labbæum concil. t. 9. col. 1566. retineri vetantur, & cremari jubentur Sarracenorum libri, quos Bulgari abstulerant. Quid adversus Photii libros, quibus homo schismaticus Summum Pontificem Sedemque Apostolicam audacissime insectabatur, ab Hadriano II. Pontifice actum fuerit, constat ex Concilio Romano an. 868. apud Labbæum t. 10. col. 447., atque hoc quidem factum VIII. Oecumenico Concilio probatum est act. 7. apud Labbæum, t. 10. col. 847., Joannes Diaconus ad Joannem VIII. Pontificem sæculo eodem IX. scribens de S. Gregor. Magni vita t. 4. Oper. S. Gregor. ed. Paris. col. 20. "Romano, inquit, Pontifici, Deus omnipotens probandorum, seu expellendorum

, scriptorum omnium specialem dedit procul dubio potestatem. Quid dicam de libro Joannis Scoti à Leone IX. primum in Romana, deinceps autem in Vercellensi Synodo damnato apud Labbæum t. 11. col. 1431. ed. Ven. cit., de Petri Abælardi scriptis, quæ Innocentius II. condemnavit, uti patet ex ejus ep. ad Archiepiscopos Remens. & Senonen. & ad Bernard. Abbatem apud Labbæum t. 12. col. 1415. & 1420., quid de alio opere Joannis Scoti, quod Honorius III., uti ostendit Mabilionius Præfat. ad sæc. 4. Benedictin. §. 8. n. 135. p. 66. ed. Paris. 1680. quid de libris Talmudicis Hebræorum, quos Innocentius IV. apud Raynaldum ad an. 1244. n. 42. t. 21. p. 312. ed. Lucæ ab omnibus improbari voluit, quid de libris Aristotelis, quos Gregorius IX., uti patet ex ejus Constitutione apud Raynaldum, An. t. 21. ad an. 1231. n. 48. p. 50. ed. Lucæ, in Parisiensi Universitate legi vetuit, "quousque, que examinati fuerint, & ab omni errorum suspitione purgati", de Marsilii Patavini, & Joannis Janduni libris, quos exterminari jussit Joannes XXII. apud Raynaldum ad an. 1327. n. 28. seq. t. 24. Annal. p. 347. ed. Lucæ, de aliis hæreticorum, ac de Raymundi Lullii libris, quos Gregorius XI. apud Raynaldum ad an. 1374. n. 12. t. 26. p. 252. & ad an. 1372. n. 35. p. 229. ib., atque apud Natalem Alexandrum Histor. eccl. sæc. 13. & 14. c. 3. art. 20. t. 8. p. 90. ed. Ven. 1776., de scriptis Wiclefi, quæ primum ipse Gregorius XI., deinde Alexander V. exterminari voluit apud Raynaldum ad an. 1409. n. 89. t. 27. p. 505., de erroribus, atque operibus Lutheri, quæ à Leone X. damnata sunt Constit. Exurge Domine 44. p. 487. t. 3. par. 3. Bullar. Romani? Nimius essem, si cetera hujusmodi monumenta recensere scribenda vellem.

(2) Ecclesia, ejusque caput Romanus Pontifex proponere potest modis omnino tribus alicujus falsi dogmatis, aut doctrinæ judicium. Aut enim propositionem generatim damnat, nullo habito respectu ad illum, qui eam protulit, ex. gr. Propos. Christus non habet animam, aut ut prolatam ab aliquo ex. gr. Socino, aut ut aliquo libro comprehensam, ex eoque decerptam, vel simul cum eo damnatam. Primum illud Ecclesiæ judicium errori subesse non posse, inter catholicos omnes constat, quoniam hujusmodi quæstiones juris quæstiones dicuntur, in quibus definiendis Ecclesia errare non potest. Cetera judicia, quæ non ipsam in se doctrinam attingunt, sed ut prolatam ab homine, vel scriptis expressam, vocantur judicia circa quæstiones facti, in quibus non eadem omnium ratio est. Nam quæri potest, num Apollinaris ex. gr., aut alter aliquis certam illam propositionem docuerit, vel certum illud damnatum scriptum exaraverit. Atque hæc quidem facti quæstio dicitur de facto mere personali. Quæri etiam potest, num sensus propositionis, vel libri, quam certo moraliter prolatam, aut quem scriptum ab aliquo constat, ex. gr. Nestorio, Jansenio, quamque, aut quem Ecclesia tamquam hæreticam, hæreticumve damnavit, hæreticus revera sit, prout ab iis Auctoribus explicatur, aut in eorum libris continetur, secundum communem intelligentiam, & verborum significationem. Atque hæc facti quæstio dicitur de facto dogmatico. De facto mere personali minime sollicita est

Ecclesia, quæ suum in eo negotio iudicio minime interponit. Itaque si quis ex. gr. diceret auctorem libri *Augustinus*, qui Jansenii nomine circumfertur, non esse revera Cornelium Jansenium Ipreensem Episcopum, is quidem pugnaret contra omnium fidem, ac testimonium, sed tamen Ecclesiæ, quæ ea de re minime laborat, decretis non adversaretur. De facto *dogmatico* magna ab Appellantibus, Jansenianis, Quesnellianis controversia excitatur. Nam qui Jansenii propositiones quinque traditas in libro *Augustinus* tamquam catholicas omni ope, & opera defenderant, antequam ex damnarentur, uti ostendunt Du Mas. *Histoir. de 5. Proposit. t. 2.*, & Auctor libri Romæ editi an. 1745., cui titulus *Breve Istoria delle variazioni del Gianesismo*, postquam Jansenii doctrina quinque illis propositionibus comprehensa damnata est, stilum repente verterunt, ac negare coeperunt, errores illos Jansenii libro contineri, hæreticum esse sensum propositionum, uti ex sunt in illo libro descriptæ, Romanum Pontificem, & Ecclesiam in hoc iudicio librorum errare posse, eique silentio obsequi satis esse, licere autem cuivis animo fovere sententiam, quæ magis placeat. Id præsertim Antonius Arnaldus capit contendere; atque hæc celebris est *juris, & facti* distinctio. Hæc, ut verbis utar præclarissimi Fenelonii Cameracensis Archiepiscopi *Doctr. pastor. adv. lib. cas. conscient. an. 1704. p. 7.* "scriptorum infinito prope, numero defenditur, Ecclesiam, nihil obstantibus Christi promissis, posse ope divina usque eo destitui, ut & fallatur ipsa, & ipsos fallat, si, quando denunciaret, eo, quem legit, textu sententiam hæreticam, hoc est dogmati revelato adversam proprie significari. Adeo doctrina hæc, non offendit animos, ut contra unusquisque sic statuere assuescat, eam, adhibita jus inter, & factum distinctionis beneficio certam, & inexpugnabilem fieri." Defensores hujus tam falsæ, tamque ineptæ sententiæ gravissime exagitat ipse Fenelonius pluribus documentis Pastoralibus editis an. 1704. & 1705. Videantur etiam Jacobus Benignus Bossuetius Episcopus Meldensis *Lettre à la R. M. Abesse, & religieuses de Port Royal n. 1. seq. t. 12. oper. p. 360. seq. ed. Leod. an. 1767.*, Honoratus Tournelyus in *Theolog. tract. de Eccles. par. 2. art. 3. qu. 5. p. 344. ed. Ven. 1765.*, Simonet. *Theolog. tr. 9. de Reg. fid. disp. 9. art. 11.*, Bertiuss de *Theolog. discipl. l. 17. c. 5. opp. t. 2. p. 100. ed. Ven. 1765.* Præ ceteris autem videndus est Cl. Bolgenius, qui egregio opere Brixie edito an. 1788., cui titulus "Fatti dogmatici ossia della infallibilità della Chiesa nel decidere sulla dottrina buona o cattiva de' libri" totum hoc argumentum copiose, accurateque explicavit. Ceterum distinctionem illam inter jus, & factum, quam in primis Arnaldum defendisse monui, non ipse primus reperit, sed ab Ariani arripuit. Nam Eusebius Nicomediensis, & Theognis Nicænus, ut testatur Socrates *Histor. l. 1. c. 14. p. 42. ed. Valesii Cantabrig. 1720.*, fidei subscripserunt, sed anathemati adversus Arium subscribere noluerunt, negantes eum hæreticum habendum esse. Similiter religiosi silentiū in rebus dogmaticis vestigia sunt apud Nestorianos, qui per illud Alexandrum Episcopum tueri conabantur, quod damnationi Nestorii subscribere noluerat. Sic

enim ipsum excusat Theodoretus *Ep. ad Jo. Antiochenum*, quæ est c. 172. *Synodici adv. Tragediam Irenæi*, extatque apud Baluzium *Nov. Collect. conc. col. 871. ed. Paris. 1683.*, & apud Labbæum t. 4. *conc. col. 43. ed. Ven.* "Primo quia, quæ docet, sunt orthodoxa, secundo, quoniam silentium servat, Ecclesiæ pacem in nullo contaminans."

(3) Ecclesiam, ejusque caput Romanum Pontificem in definiendis factis dogmaticis, uti rem paulo ante explicavi, errare non posse, catholicis omnibus plane persuasum est. Nam Christus Ecclesiæ adest in munere docendi; atqui in facto dogmatico munus est docendi, per quod discimus "formam habere sanorum verborum, custodire depositum fidei, & simul devitare profanas vocum novitates," ut inquit Apostolus *II. ad Timot. I. 13. & 14.*, & *I. ad Timot. VI. 20.* Præterea quomodo Ecclesiæ pastores pascere gregem poterunt, *exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere*, nisi noxia pascua, quæ vitanda sunt, hoc est pravos libros indicent, deque iis comprehensa doctrina, bona ne, an malâ sit, iudicium ferant? Quomodo Ecclesia erit *templum Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis*, nisi certo iudicet de doctrina, quam quis aut sermone, aut scripto proponit? Sane de veritate, aut errore alicujus propositionis separatim sumptæ certum, ac falli nescium esse Ecclesiæ iudicium, inter omnes constat. Atqui ut noscatur, vera ne, & catholica, an falsa, & hæretica sit aliqua propositio, videndum est, quo sensu usurpata fuerit, & hic porro sensus non nisi ex toto sermonis, aut libri contextu educi potest. Ita ex. gr. ea propositio *filius Dei est consubstantialis Patri*, tamquam hæretica damnata est adversus Paulum Samosatenum, qui iis verbis utebatur, ut Patrem, ac filium unam solum personam cum Sabellio faceret; contra vero tamquam fidei dogma firmata est adversus Arium, qui filium secundum Divinitatem Patri æqualem esse negabat. Itaque si totus sermonis, aut libri contextus præsertim facit, ut aliqua propositio catholica, aut hæretica habeatur, consequens est, ut Ecclesia in expendenda, noscendaque doctrina, quæ aliquo libro comprehensa est, nimirum in definiendo facto dogmatico, errare non possit. Similiter de vero sensu Sacrarum Scripturarum Ecclesia iudicat ex toto contextu, nixa testimoniis Patrum, hoc est sententiis, quæ ex totorum operum contextu educuntur. Adde quod ad factum dogmaticum pertinet decretum Concilii Tridentini *Sess. 4. decr. 2.*, quo vulgata authentica declaratur; ad factum item dogmaticum traditio, quam Ecclesia ex Patrum scriptis educit. Quid dicam de Conciliis œcumenicis, quæ sæpe damnant hæreticorum sententias ex eorum operibus eductas, quæ sæpe legitime congregata, & approbata fuerint, ex facto quærendum est? His accedit consensus Patrum, & constans, atque perpetua Ecclesiæ disciplina. S. Joannes Chrysostomus œcumenici Concilii auctoritatem appellat, ut sibi exploratum sit, num Origenis doctrina damnari debeat, sicuti scribit Soerates *Histor. l. 6. c. 14. p. 329. ed. Cantabrig. 1720.*, S. Augustinus *de Cathediz. rud. c. 8. opp. tom. 6. col. 270. ed. Ven. 1731.* mittit ad Ecclesiæ iudicium cupientem scire, qui libri hæretici sint, atque huic iudicio obsistere, quemquam posse negat *de Util.*

creden. cap. 17. tom. 8. col. 69., S. Hieronymus *Ep. ad Pammach.* 84. *opp. tom. 1. col. 522. ed. Veron. cit.* aut *subscribendum* factio dogmatico de Origenistis, aut *de Ecclesia exeuendum* clamat. S. Leo *Ep. I. ad Aquilejen. Episc. c. 1. opp. t. 1. col. 591. ed. Ballerin.* Pelagii discipulos *apertis professionibus* damnare iubet "superbi erroris auctores, nihilque sit in verbis eorum obscurum, nihil inveniatur ambiguum;" & *ep. 93. ad Synod. Chalced. c. 3. col. 1073. t. 1. ed. cit.*, ait "pertinere, ad puritatem fidei, atque doctrinæ damnare hæreses cum suis auctoribus." Confer etiam Gregorium M. *ep. 25. ad Jo. Episc. Constantinopol. l. 1. opp. t. 2. col. 515. ed. Paris. 1705.*, librum diurnum Rom. Pontific. *tit. 9. c. 2. pag. 29. ed. Garnerii Paris. 1680.*, Concilium Turonense II. *can. 20. apud Labbæum t. 6. Conc. col. 541. ed. Ven., Lateranense an. 649. sub Martino I. can. 18. sect. 5. t. 7. col. 363.*, Constantiense *sess. ult. t. 16. col. 760. ejusd. collect.* Eadem Ecclesiæ disciplinæ ratio est. Porro Concilium Nicanum non tantum errorem Arii condemnauit, sed ejus quoque personam, & librum, quem Thalam inscripserat, ut patet ex *ep. synod. PP. Concilii ad Eccles. Alexand.* apud Labbæum *Conc. t. 2. col. 259.*, omnesque compulsi ad subscribendum damnationi Theodoretus *Hist. l. 1. c. 8. p. 31. ed. Cantabrig. 1720.*, & Eusebius Nicomediensis, ac Theognis Nicænus subscribere nolentes à Concilio sunt depositi, neque restituti, nisi antea probassent omnia, quæ à Patribus decreta fuerant Socrates *Hist. l. 1. c. 8. & 14. p. 22. & 42. ed. Cantabrig.*, quem in locum videndus est Valesius *in Notis.* In Concilio Ephesino tamquam Catholica probata est S. Cyrilli epistola ad Nestorium, ipsius autem Nestorii epistola ad Cyrillum tamquam hæretica ab omnibus damnata est, proscriptique sunt Nestorii errores desumpti *ex libris, commentariisque ipsius t. 3. Concil. Act. 1. col. 1007. & 1078.* In Concilio Chalcedonensi probata est epistola S. Leonis M. *Act. 4. t. 4. col. 1382. seq.*, " & qui non subscribit epistolæ, cui omnis sancta synodus consentit, hæreticus est," inquit Concilii Patres *Act. 4. col. 1403.* In Concilio œcumenico V. damnatus est Origenes, ejusque doctrina, & scripta, uti constat *ex can. 11. ejusd. Conc. apud Labbæum t. 6. col. 211.*, & ejus discipuli aut damnationi subscribere, aut de Ecclesia exire coacti sunt, teste Hieronymo *ep. 84. ad Pammach. et Ocean. opp. t. 1. col. 522. cit. ed.* Qua eadem synodo damnata quoque sunt tria capitula, hoc est scripta Theodori Mopsuesteni, ac Theodoretii aduersus S. Cyrillum, & epistola Ibae Edesseni ad Marim Persam, de quibus magna animorum contentione quærebatur, num in iis Nestorii errores continerentur. Synodus hæc tria capitula damnauit, atque omnes, qui catholici haberi vellent, damnationi subscribere coegit, uti constat ex Facundo Hermianensi *l. 3. c. 1. p. 35. ed. Paris. 1686.*, & S. Gregorio M. *Ep. 2. & 39. l. 4. opp. t. 2. col. 682.*, & 719. *cit. ed. Paris.* Idem aduersus Pelagium factum est, uti ostendunt Augustinus *de Peccat. origin. c. 9. opp. t. 10. col. 256.*, & *de Gest. Pelag. c. 6. t. 10. col. 200. ed. cit.*, Innocentius I. *ep. 31. ad 5. Episc. apud Constantium ep. Pontif. Roman. 5. col. 903.*, Leo M. *ep. 1. ad Episc. Aquil., & ep. 2. ad Septim. opp. t. 1. col. 591.*

594. Jure igitur, ac merito catholicis omnibus certum debet esse judicium, quod de Jansenii libro *Augustinus*, deque ejus propositionibus, ac de *Moralibus observationibus* Quesnelli latum est ab Innocentio X. *Const. Cum occasione* 167. *Bullar. Roman. t. 6. part. 3. p. 248.*, Alexandro VII. *Const. Ad sanctam* 136. *t. 6. part. 4. p. 150.*, Clemente XI. *Const. Vineam Domini* 16. *et Const. Unigenitus t. 10. p. 145. et 340.* De qua quidem *Constitutione Unigenitus* perlegendæ sunt egregiæ litteræ, quas Summus Pontifex PIUS VI. die 13. Septembris an. 1781. dedit ad Episcopum Brixinensem, quibus sane litteris Pontifex Sapientissimus pro ea, qua præstat, singulari, exquisitaque doctrina, flagrantique studio, quo ardet, custodiendæ, propugnandæ, propagandæ catholicæ religionis inuicte, ac perspicue demonstravit, *Constitutionem Unigenitus* irreformabile Sedis Apostolicæ judicium continere. Idque etiam autea definiverant Patres omnino centum in Concilio Romano Benedicto XIII. Pontifice congregati, qui in authentico decreto *tit. 1. c. 2.* Constitutionem ipsam *fidei regulam* agnoscunt, atque *ab omnibus cujuscumque conditionis, & gradus, omnimoda, ac debita obedientia, & executione* observari volunt. Judicium idem plus semel dedit Sac. Facultas Parisiensis, præsertim die 15. Decembris an. 1729., cum declaravit, eam se Constitutionem amplecti *tamquam dogmaticum Ecclesiæ universalis judicium*, & idem etiam à Parisiensibus Episcoporum comitiis an. 1755. latum est. Cum enim inter Episcopos orta esset controversia de Eucharistia illis deneganda, qui Bullæ *Unigenitus* aduersarentur, factum est inter eos divortium sententiarum; neque tamen ex Episcopis ullus fuit, qui Bullam *Unigenitus* tamquam dogmaticum universalis Ecclesiæ decretum non prædicaret. Nam qui sententiam unam sequebantur ita inquit in *1. et 2. artic.* "Cum igitur accesserit Ecclesiæ consensus, decretum illud merito vocatur tum judicium dogmaticum, & irreformabile Ecclesiæ universalis, tum judicium ejusdem ad doctrinam pertinens. Huic judicio debetur sincerum, mentis & cordis obsequium. Qui contra illud obsequium peccant, peccant in materia gravi." Qui vero in alteram sententiam descenderunt in *1. artic.* dicunt hæc: "Constitutio Clementis XI., quæ incipit *Unigenitus*, Dei filius dogmaticum est, & irreformabile Ecclesiæ judicium, cui sincerum mentis, & cordis obsequium sine peccato mortali denegari non potest. Vide Lettre circulaire de l'Assemblée générale du Clergé aux Archevêques, & évêques de France an. 1755. p. 2. & 4." Neque omitenda est recentior, eaque luculentissima Cleri Gallicani declaratio edita in Comitibus an. 1765. quæ extat in *Act. ejusd. an. p. 46.*, atque his est concepta verbis: "Eas ob causas agnoscunt, ut nos semper agnovimus, Constitutionem *Unigenitus* tamquam judicium dogmaticum Universalis Ecclesiæ, aut (quod eodem recidit) tamquam judicium irreformabile hujus ipsius Ecclesiæ in materia doctrinæ, cui judicio debemus, quam illa exigat, sinceram cordis, & spiritus submissionem." Confer VV. CCI. Zacchariam *Anti-Febron. vind. par. 2. Dissert. 5. cap. 6.*, & Laurentium Veith *de Gemin. delect. sect. 2. art. 2. §. 20. n. 69. seq.*, à quibus & alia plura ejusdem rei monumenta describuntur.

(4) Cum Ecclesia propositiones aliquas, uti hæreticas, aut etiam erroneas, vel temerarias, scandalosas &c., sive speciatim, sive generatim, & in globo damnat, judicia hæc vere dogmatica sunt, atque omnibus certum esse debet, nullam esse ex iis notam, quæ non merito in illas propositiones cadat; præterea si agatur de censura generali, & in globo, nullam esse ex damnatis propositionibus, quæ non aliqua ex enumeratis notis digna sit. Secus neque dogmaticum esset decretum Concilii Constantiensis Sess. 45. contra articulos Wiclefii, & Hussi, neque dogmatica Bulla Leonis X. contra articulos Lutheri, nec Constitutio S. Pii contra Bajum, neque item dogmaticarum rerum loco habenda essent, quæ ab Innocentio XI. contra Michaellem Molinos, ab Innocentio XII. in propositiones 23. excerptas ex libro, cui titulus *Les maximes des Saints &c.* sancita sunt. Cuncta hæc decreta, & constitutiones propositiones in globo damnant; & tamen cuncta catholicis omnibus dogmatica sunt. Ac Martinus V. in Bulla, qua Constantiense Concilium approbavit, expresse decrevit, ut *specialiter litteratus* (si de hæresi sit suspectus) inter cetera "interrogetur, utrum credat, sententiam sacri Constantiensis Concilii supra quadraginta, quinque Joannis Wiclef, & Joannis Hus triginta articulis superius descriptis latam fore veram, & catholicam, scilicet quod quadraginta quinque articuli Joannis Wiclef, & Joannis Hus triginta non sunt catholici, sed quidam, ex eis sunt notorie hæretici; quidam erronei, alii temerarii, & perniciosi, alii piarum aurium offensivi." Atque hæc quidem plurium propositionum condemnatio in globo recte, & sapienter emittitur, ne qua illarum defendatur, aut animo retineatur, licet non singulæ eandem censuram mereantur, eo fere modo, quo prudens medicus ægroto sapienter vetat, ne ulla utatur ex dapibus, quæ in opiparo convivio paratæ sunt, quoniam omnes ægroto sunt noxiæ, licet medicus non definiat, quomodo singulæ, aut quæ plus minusve noceant. Confer Pallavicinium *Histor. Conc. Trident. l. 1. c. 21.*, Tournelyum *Praelect. theolog. de censur. art. 1. t. 3.*, ubi multa habes ea de re testimonia. Sunt qui has condemnationes generales, & in globo recentioris disciplinæ esse putant; at idipsum satis esse deberet homini Catholico, ut hanc Ecclesiæ disciplinam eo, quo decet, obsequio veneretur. Verum falsum est, quod illi ajunt. Sane cum in Concilio Nicæno damnata sunt Arii scripta, ac nominatim ejus Thalia, non eodem prorsus loco habita sunt omnia, quæ iisdem scriptis continebantur. Cum Origenis opera Alexandria à Theophilo damnata fuerunt, ac vetita eorum lectio à S. Epiphanio Cypri, à S. Anastasio P. Romæ, an quidquid Origenes scripserat pari modo improbatum est? Cum in Concilio V. œcumenico tria capitula damnata fuerunt, an omnia, quæ epistola Iba Edesseni ad Marim Persam, atque scripta Theodori Mopsuesteni, ac Theodoretæ adversus S. Cyrillum comprehendebant, similibus infecta erroribus, & pari digna nota judicata sunt? In eodem Concilio damnatæ fuerunt litteræ Honorii ad Sergium, & Pirri Constantinopolitani ad Joannem IV. P., quis credat, damnatum, proscriptumque similiter fuisse quidquid duabus illis litteris scriptum fuerat?

§. VII. Summus Pontifex libros damnat, quos noxios

esse deprehendit, aut per Breve, Bullamve suam, aut per Congregationes Indicis (1), Sacræ Inquisitionis; olim etiam per S. P. Apostolici Magistrum interdum pravi libri damnabantur. Ab his quoque Congregationibus vetitorum lectio librorum iis permittitur (2), qui nihil ex ea detrimenti capere possunt. Improbantur autem libri, postquam à doctis viris cogniti, expensique diligentissime sunt, neque eadem est omnium improbandorum ratio. Sunt enim qui plus religioni, bonisve moribus adversantur, atque horum magis fugienda lectio est; alii sunt, qui ita scatent erroribus, ut non modo legi, sed ne castigari quidem possint, & alii, quorum est improbata lectio, donec corrigantur (3).

(1) Primus Paulus IV. Sac. Inquisitionis Congregationi negotium commisit, ut vetitorum librorum indicem conficiendum curaret. Re perfecta adhuc Tridentini Patres ea de re in Concilio agendum putarunt, cum inventa arte typographica facile ubique divulgarentur hæreticorum libri, qui ne ad fidelium manus pervenirent, diligentissime cavendum erat. Sed ne Concilii Patres sua auctoritate opus susciperent, quod jam Sedes Apostolica absolvendum curaverat, impetratæ sunt litteræ à Summo Pontifice, qui eos ad hoc opus hortaretur. Re quæsita, & expensa diligenter, uti narrat Cardinalis Pallavicinus *Histor. Conc. Trident. l. 15. c. 19.* denique à doctis viris quos Tridentina Synodus elegerat absolutus est index, missusque ad Pium IV. Pontificem, qui eum ipse expendit; atque aperitis viris expendi jussit, ac denique indicem ipsum edidit, eumque speciali Bulla die 34. Martii anni 1564. confirmavit. Merito Pio IV. Summus Pontifex renunciatus est S. Pius V., qui Sac. Indicis Congregationem instituit, cujus esse voluit vetitorum librorum indicem conficere, & curare, atque ita fungi munere, quod pridem Tridentini Concilii Patribus commissum fuerat. Errant enim, qui Indicis Congregationem primum à Sixto V. institutam putant, uti ostendit Roellius *Saggio dell' istoria dell' Indice Romano de' Libri proibiti.* Atque hujus quidem Congregationis, quæ constat ex Cardinalibus, pluribusque viris doctis, est curare indicem librorum vetitorum, qui ejus jussu in lucem emittitur, quique post annos, cum ei novis interdictis plures factæ sunt accessiones, renovari solet. Anno superiori nova Indicis librorum prohibitorum editio perfecta est jussu optimi sapientissimique Pontificis Pii VI., cujus in Religionis, morumque integritatem singulare studium, ac magnæ, præclaræque in omni genere virtutes sunt, quas nulla unquam obscuravit oblivio.

(2) Hodie Sac. Inquisitionis Congregatio libros permittit, quorum lectio difficilior conceditur, quales sunt hæreticorum de religione agentium libri, Sac. Indicis Congregatio veniam tribuit legendi libros, in quibus levius inest periculum. Certi quidam libri pro Urbe Roma etiam à

P. Magistro S. P. Apostolici permittuntur.

(3) S. Eusebius Vercellensis, uti testatur S. Hieronymus *Ep. 61. opp. t. 1. col. 346. ed. cit.*, "omnium psalmodiarum commentarios hæretici, hominis vertit in nostrum eloquium licet hæretica prætermittens, optima, quæque transtulerit." Ipse Hieronymus eandem hanc methodum in quibusdam Origenis libris adhibuit, uti ipse testatur *Contr. Ruffinum l. 2. n. 12. col. 542. opp. t. 2.* Quantos in hoc eodem opere labores exantlarit Cassiodorus, ignorat nemo, idque Cassiodorus ipse confirmat *de Institut. divin. Litter. l. unic. c. 1. p. 540 ed. Rotomag. 1679.* Præclara hæc exempla sunt, quæ os obsturare deberent maledicis vituperatoribus Sedis Apostolicæ, quæ similiter emendari jubet libros, in quibus, mali aliquid inesse deprehendit; & qui hos libros ira emendatos legent merito in Romanos Correctores usurpare poterunt ea Hieronymi verba *ep. 84. t. 1. col. 525. ed. cit.* "cum hæc rejeceritis, & quasi censoria virgula separaveritis à fide Ecclesiæ, tuto legam cetera, nec venena jam timebo, cum antidotum præbitero." Late in hoc toto argumento versatur Zaccaria *cit. libro Storia polemica delle proibizioni de' libri*, ubi etiam *Dissert. 3.* ab hæreticorum calumniis solide vindicat Sedem Apostolicam, cujus in vetandis libris plena sapientiæ, prudentiæ, æquitatis ratio est.

TITULUS VIII.

De Hæreticæ pravitatis inquisitoribus.

I. Fidei, morumque integritas custodienda diligenter est.	VII. X. Vindicatur Tribunal Inquisitionis.
II. Ejus rei curandæ causa Tribunal Inquisitionis institutum est.	XI. Omnes hæreses deferre, & hæreticos accusare debent.
III. Hujus origo.	XII. Etiam infames testimonium dicere, atque accusare possunt.
IV. Congregatio Inquisitionis Romæ, cui præest Summus Pontifex.	XIII. Juramentum de observando secreto.
V. Ad eam graviora ex toto christiano orbe negotia referenda.	XIV. Summa æquitas, ac diligentia judicii.
VI. Inquisitoris munus nihil detrahit Episcopi officio, & potestati.	XV. & XVI. Contra quos judicet Tribunal Inquisitionis.

§. I.

Non satis fidei, morumque integritati consultum videretur, si tantum esset exclusa societas illorum, qui à catholica veritate discrepant, amotique illorum libri à ma-

nibus catholicorum; nisi etiam essent magistratus, qui in fidei corruptores inquirerent, pœnisque coercerent, & ea statim removerent mala, quæ universæ societati detrimentum inferre possunt. In omni bene constituta republica suprema lex est ejus salus, & incolumitas, eamque curare maximum est officium ejus, qui reipublicæ præest. An non etiam incolumitas, salusque ecclesiasticæ reipublicæ, quæ præsertim in fidei, morumque integritate posita est, custodienda erit diligenter, eaque cura, & sollicitudo ad eum pertinebit, qui huic reipublicæ præpositus est?

§. II. Ergo Summus Pontifex, cui tota commissa est Catholica Ecclesia, curare in primis debet, ut integra sit fides, ut errores removeantur, ut inquiretur in eos, qui fidem corrumpunt, statumque ecclesiasticæ reipublicæ pervertunt. Hæc causa fuit instituendi tribunal, quod Inquisitionis vocatur, quoniam ejus est inquirere in errores, qui contaminare animos catholicorum possunt, eosque à salutaribus doctrinæ pascuis abducere. Initio unusquisque Episcopus in diœcesi sua, vel plures Episcopi in provinciali Concilio congregati in eos, qui in diœcesi, aut provincia orirentur, errores inquirebant (1); semper tamen graviora negotia ad Sedem Apostolicam referebantur, atque ita Episcopus, vel Concilium provinciale ad exitum perducendum curabat, quod à Sede Apostolica decretum fuerat (2).

(1) Vide Dadinum Altaserra *de Jurisd. Eccl. l. 4. c. 3.*, & Bianchium *Dell' esterior polizia della Chiesa t. 3. c. 3. §. 10. n. 2. & 3.*

(2) Confer quæ dixi in *Prolegomenis §. 35.*, & in *not. t. 1. p. 30. & seq.*, & *l. 3. tit. 4. §. 8. & in not. 1. p. 55. seq.*

§. III. Lapsu temporum, cum gravius malum urgere videretur, oportuit Summos Pontifices in eas regiones, in quibus hæresis longe, lateque serpebat, Legatos mittere, qui suam Episcopis opem adjungerent, ut ita facilius perditorum hominum audacia coerceri, & Christiani deterri à peregrinis, pravisque doctrinis possent (1). Sed cum novi quotidie errores erumperent, & numerus augetur hæreticorum, Legati autem neque semper præsentibus es-